

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Sallan kansallispuistosta

Ympäristövaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Sallan kansallispuistosta (HE 104/2021 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava ympäristövaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Leila Suvantola, ympäristöministeriö
- neuvotteleva virkamies Ville Schildt, maa- ja metsätalousministeriö
- luontopalvelujohtaja Henrik Jansson, Metsähallitus
- ylitarkastaja Pekka Herva, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- porotalousneuvoja Marja Anttonen, Paliskuntain yhdistys
- luonnon- ja riistanhoitopäällikkö Ere Grenfors, Suomen Metsästäjäliitto
- kunnanjohtaja Erkki Parkkinen, Sallan kunta
- asiantuntija Markku Rauhala, Muonion riistanhoitoyhdistys
- toiminnanohjaaja Kari Hänninen, Sallan riistanhoitoyhdistys
- puheenjohtaja Matti Tolvanen, Sallan riistanhoitoyhdistys
- asiantuntija Sakari Huhtala, Oulangan Erä ja Kalamiehet ry
- toiminnanjohtaja Eki Karlsson, Suomen Latu ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Lapin partiolaiset ry
- Matkalle Sallaan ry
- Sallan Latu ja Polku ry
- Suomen luontomatkailuliitto
- Suomen riistakeskus
- Sallan Metsänhoitoyhdistys ry
- Sallan paliskunta
- Suomen Metsästäjäliitto

Valiokunnan lausunto MmVL 20/2021 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta pitää Sallan kansallispuiston perustamista erittäin kannatettavana hankkeena. Samalla se esittää huolensa kansallispuistojen varustelun korjausvelasta, jota on tällä vaalikaudella saatu vähennettyä. Uuden kansallispuiston perustaminen ei saa johtaa kansallispuistojen palvelurakenteiden korjausvelan lisääntymiseen. Metsähallitukselle tulee varata uuden kansallispuiston perustamisrahoituksen ohella riittävä rahoitus myös leirintä- ja tulistelupaikkojen, reittien ja opasteiden ylläpitoon.

Valiokunta näkee erittäin hyvänä lähtökohtana sen, että Sallan kansallispuiston perustaminen on lähtenyt liikkeelle Sallan kunnan aloitteesta ja paikalliset ovat osallistuneet valmisteluun. Sallan kansallispuiston perustamisen odotetaan vaikuttavan erittäin positiivisesti alueen talouteen ja matkailuelinkeinon harjoittamisen edellytyksiin. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan nykyisellä käyntimäärällä Sallatunturin luonnonsuojelualueen aluetaloudellinen kokonaistulovaikeus on yli 5 miljoonaa euroa ja kokonaistaloudellisuusvaikutus noin 40 henkilötyövuotta. Käyntimäärien odotetaan kasvavan, kun kansallispuisto palveluineen aloittaa toimintansa ja matkailijoille suunnattu markkinointi voi alkaa.

Sallan kansallispuiston perustaminen vaikuttaa paikallisten asukkaiden virkistyskäytön ja vapaa-ajan mahdollisuuksiin sekä paikallisen metsästys- ja eräperinteen jatkumiseen kansallispuiston alueella. Lakiehdotuksen 3 §:n 2 momentin mukaan Sallan kuntalaisella on luonnonsuojelulain 13 §:n estämättä metsästyslain 8 §:n mukainen oikeus metsästää kansallispuiston alueella lukuun ottamatta lakiehdotuksen liitteessä I määriteltyä metsästysrajoitusaluetta. Kuntalaisen metsästys-oikeus kattaa hirvenmetsästyksen ja pienriistan metsästyksen ohella suurpetojen kannanhoidollisen metsästyksen sekä vahinkoperusteisiin lupiin perustuvan metsästyksen. Käytännössä vahinkoperusteisia lupia koskeva sääntely tulisi sovellettavaksi lähinnä hirvieläinten liikenteelle aiheuttamien vahinkojen torjumisessa sekä ympäristölle vaaraa aiheuttavien karhu- ja susiyskilöiden poistamisessa.

Valiokunnan saaman selvityksen perusteella Sallan kuntalainen ei ehdotetun sääntelyn mukaan tarvitse Metsähallituksen lupaa kansallispuiston alueella tapahtuvaan kannanhoidolliseen metsästykseen, alueellisiin kiintiöihin perustuvaan metsästykseen eikä vahinkoa aiheuttavan riista-eläimen poistamiseen. Luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momentin mukaisen uhkaa tai vahinkoa aiheuttavan riista-eläimen poistaminen on kuntalaiselle sallittua koko kansallispuiston alueella mukaan lukien lakiehdotuksen liitteessä I määritelty metsästysrajoitusalue. Oikeus uhkaa tai vahinkoa aiheuttavan riista-eläimen poistamiseen on ehdotuksen mukaan kotikunnasta riippumatta myös kansallispuiston alueella toimivan paliskunnan osakkaalla ja Suomen riistakeskuksen tähän tarkoitukseen nimeämällä henkilöllä, mutta näiden osalta metsästys edellyttäisi Metsähallituksen luvan.

Sallan kansallispuiston perustaminen vaikuttaa ulkopaikkakuntalaisten mahdollisuuksiin metsästää kansallispuiston alueella. Se rajoittaa Metsähallituksen hallinnoimaan lupametsästyksen käytettävissä olevaa pinta-alaa. Perustettavan kansallispuiston alue sisältyy nykyisin Metsähallituksen yli 76 000 hehtaarin Vilma-Savinan pienriistan lupametsästysalueeseen ja noin 79 000 hehtaarin Vilma-nimiseen hirvenmetsästyksen lupa-alueeseen. Kansallispuiston perustamisen jälkeen Vilma-Savinan lupa-alueeseen jäisi noin 66 000 hehtaaria ja Vilma-lupa-alueeseen

Valiokunnan lausunto MmVL 20/2021 vp

69 000 hehtaaria. Pienriistan metsästys kielletään ulkopaikkakuntalaisilta kansallispuiston alueella. Hirvenmetsästysoikeus kytketään olemassa olevan metsästysseuran jäsenyyteen.

Ehdotetun lain 3 §:n 3 momentin mukaan lain voimaan tullessa rekisteröitynä olevan metsästysseuran jäsenellä on oikeus metsästää hirveä kansallispuiston alueella, jos kansallispuisto sisältyy metsästysseuran metsästysalueeseen. Säännöksen tarkoituksena on rajoittaa kansallispuiston alueeseen kohdistuvaa metsästyspainetta siten, että olemassa olevien metsästysseurojen ulkopaikkakuntalaiset jäsenet saisivat kuitenkin jatkaa metsästystä kansallispuistossa. Vastaava olemassa olevien metsästysseurojen ulkopaikkakuntalaisia jäseniä koskeva poikkeus on Hossan kansallispuistosta annetussa laissa (296/2017).

Valiokunta pitää tärkeänä, että lakiehdotuksen 3 §:n 3 momentti ei rajaa hirvenmetsästysoikeutta vain alueella metsästystä harjoittavien seurojen nykyisiin jäseniin, vaan metsästää saavat kaikki sellaisten metsästysseurojen jäsenet, jotka ovat lain voimaan tullessa olemassa ja joiden alueeseen kansallispuisto sisältyy. Kansallispuisto sisältyy Metsähallituksen Vilma-lupa-alueeseen, johon luvan saaneita metsästysseuroja on 13 kappaletta. Näiden seurojen ulkopaikkakuntalaiset jäsenet saavat metsästää jatkossakin. Sen sijaan lain voimaantulon jälkeen perustettavat, Vilma-lupa-alueella toimivat metsästysseurat eivät voi metsästää kansallispuiston alueella.

Edellä esitetyn valossa valiokunta toteaa, että ehdotetun lain 3 §:n 2 momentin säännökset turvaavat paikallisten metsästysoikeuden ja paikallisen metsästysperinteen jatkumisen kansallispuiston alueella. Samalla kuitenkin suljetaan pois ulkopaikkakuntalaisten pienriistan metsästysoikeus ja rajoitetaan ulkopaikkakuntalaisten mahdollisuutta osallistua hirvenmetsästykseen kansallispuiston alueella. Ehdotettuja ulkopaikkakuntalaisten metsästysoikeuden rajoituksia voidaan perustella kansallispuiston alueella liikkuvien retkeilijöiden turvallisuudella sekä riistakan-
tojen kestävällä hoidolla.

Valiokunta pitää tärkeänä, että mahdollisuudet saaliin kuljetukseen moottoriajoneuvolla kansallispuiston alueelta turvataan käyttö- ja hoitosuunnitelmassa. Moottorikäyttöisten ajoneuvojen tarvitsemien teiden ja urien ylläpitoa puoltaa myös mahdollisuus ensihoitoon ja sairaankuljetukseen kansallispuiston alueella. Samalla on syytä painottaa, ettei kansallispuiston perustaminen saa vaikuttaa maankäyttöön ja metsästykseen puiston ulkopuolisilla alueilla mukaan lukien koirien koulutus- ja koetoiminta. Tästä tulee myös viestiä paikallisille asukkaille hankkeen toteutuksen aikana.

Valiokunta pitää erittäin valitettavana kaikkia metsästyssonnettomuuksia, joista yhtenä, erityisesti retkeilijöitä koskevana esimerkkinä voidaan mainita Urho Kekkosen kansallispuistossa vuonna 2020 tapahtunut maastopyöräilijän kuolemaan johtanut metsästyssonnettomuus. Valiokunta korostaa, että kansallispuiston reittien suunnittelussa, käyttö- ja hoitosuunnitelmassa sekä järjestyssäännöissä tulee kiinnittää erityistä huomiota kansallispuiston käyttäjien turvallisuuteen. Kansallispuiston alueella liikkujia tulisi ohjein ja opastein informoida alueella tapahtuvasta metsästyksestä sekä kehottaa, kannustaa ja ohjeistaa huomiovärien käyttöön vaatetuksessa aina metsästysaikana. Samalla ohjeistuksessa tulee kiinnittää huomioita luonnon roskaamisen ehkäisyyn ja koirien kiinnipitoa koskeviin sääntöihin.

Valiokunnan lausunto MmVL 20/2021 vp

Valiokunta pitää turvallisuussyistä perusteltuna metsästyksen rajoittamista lakiehdotuksen liitteen I karttaan merkityllä alueella, johon kansallispuiston palvelut keskittyvät. Vahinkoa tai uhkaa aiheuttavan riistaeläimen poistamisen tulee kuitenkin olla mahdollista myös mainitulla alueella. Samalla valiokunta korostaa kansallispuiston perustamisen vaikutusten kokonaistarkastelua ja tarvetta pitäytyä ainoastaan välttämättömissä virkistys- ja harrastuskäytön rajoituksissa, kun kyse on valtion maista. Kuten edellä on todettu, kansallispuiston vaikutus alueen talouteen ja työllisyyteen tulee olemaan merkittävä. Kansallispuiston käyttöä ohjattaessa tulee ottaa huomioon retkeilijöiden tarpeiden ohella metsästysmatkailun vaikutukset talouteen kerrannaisvaikutuksineen.

Valiokunta pitääkin aiheellisena selvittää, voisiko kansallispuiston kävijöiden turvallisuus toteutua rajaamalla ulkopaikkakuntalaisten lupaan perustuva pienriistan metsästys oppaan avulla tapahtuvana ruska-ajan jälkeiseen lehdettömään aikaan, jolloin kansallispuistossa on merkittävästi vähemmän retkeilijöitä, ja kohdentamalla se kansallispuiston erämaisiin osiin. Syvän lumen aikaan kansallispuiston erämaa-alueella on olennaisesti vähemmän ulkoilijoita ja esimerkiksi metsäkanalinnun metsästys voisi tapahtua turvallisesti latvalinnustuksena. Metsästysrajoitusalue olisi kuitenkin jätettävä myös lupametsästyksen ulkopuolelle. Metsästyksen turvallisuutta lisäisi edellytys paikallisen oppaan käyttämisestä. Metsäkanalintukantojen kestävä hoito voitaisiin lisäksi turvata Metsähallituksen toimesta lupamäärien säätelyllä sekä kiinnittämällä lupametsästäjien huomio kestäväan metsästykseseen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että ympäristövaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 13.10.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Janne Heikkinen kok
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Arto Satonen kok
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Peter Östman kd
varajäsen Katja Taimela sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola

Valiokunnan lausunto MmVL 20/2021 vp Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Perussuomalaisten ja Kokoomuksen että Kristillisdemokraattien valiokuntaryhmät kannattavat Sallan kansallispuiston perustamista, mutta pitävät tärkeänä, että kansallispuistoja luonnonsuojelu- ja retkeilyalueita perustettaessa ei tarpeettomasti kavenneta metsästysmahdollisuuksia ja paikallisten metsästysoikeutta. Metsästys on perinteikäs suomalainen, yhteisöllinen harrastus ja elämäntapa, joka saa kaikenikäisen väestön liikkumaan ja nauttimaan suomalaisesta luonnosta sekä sen antimista. Metsästyksellä on myös tärkeä merkitys luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa sekä huolehdittaessa hirvi- ja petokannoista siten, etteivät ne esimerkiksi aiheuttaisi liikennevahinkoja tai kohtuuttomasti haittoja elinkeinoille, kuten maa- ja metsätaloudelle. Kansallispuiston toiminnassa ja säännöstöä luotaessa on huomioitava niin retkeilijät, maastopyöräilijät, metsästäjät kuin muut alueen nykyiset ja tulevat käyttäjäryhmät sekä panostettava turvallisuuteen. Kansallispuistot perustetaan valtion eli suomalaisten yhteisille maille, ja siten on huolehdittava koko kansan yhtäläisistä mahdollisuuksista nauttia niistä.

Hallitusohjelman kirjauksen mukaan hallitus on luvannut turvata metsästyksen myös tulevaisuudessa. Ympäristöministeriö ja valtioneuvosto aikovat kuitenkin lisätä sekä kansallispuistoja että luonnonsuojelualueita. Kyse ei ole pienestä asiasta kansalaisten metsästysoikeuksien kannalta, sillä luonnonsuojelualueiden laajuus on suunnitelmassa jopa 250 000 hehtaaria. Luonnonsuojelualueilla metsästys on lähtökohtaisesti kielletty. Esityksessä Sallan kansallispuistosta halutaan rajata ulkopaikkakuntalaisten ja metsästysseurojen vierasmetsästäjien harjoittama lupametsästys kokonaan pois, minkä lisäksi alueelle on tulossa metsästykseltä kielletty osa, jossa ainoastaan hirvenajo olisi sallittu. Valiokuntaryhmät katsovat, että kyseinen varsin maltillinen kieltoalue on perusteltu, mutta alueella tulee sallia hirvenmetsästys koiraa käyttäen, sillä hirven metsästäminen hirvenajona ei sovellu metsästysmuodoksi kyseisellä alueella.

Hallituksen esityksessä ei myöskään huomioida sellaisten paikallisten metsästysseurojen oikeuksia, jotka mahdollisesti perustetaan lain voimaantulon jälkeen. Paikallisen metsästyskulttuurin toiminnan jatkumisen turvaamiseksi on tärkeää, että myös tulevaisuudessa perustettavat sallalaiset metsästysseurat ovat oikeutettuja harjoittamaan metsästystä Sallan kansallispuistossa, mikäli seura kuuluu kyseiselle alueelle.

Valiokuntaryhmiemme näkemys on, ettei lupametsästyksen sulkeminen ulos kansallispuiston alueelta ole perusteltua, sillä turvallisuus voidaan taata ja metsästys yhteensovittaa retkeilyn kanssa esimerkiksi lupamäärien sääntelyllä tai aikarajoituksilla ilman tällaista ehdotonta kieltoa. Niin ikään turvallisuutta parannetaan panostamalla ampumakoulutukseen sekä -harjoitteluun ja tuomalla aiempaakin enemmän esille metsästyksen eettisen ohjeistuksen tärkeyttä. Usein valtion metsissä metsästävät juuri sellaiset metsästäjät, jotka eivät omista metsää eivätkä siksi ole päässeet jäseniksi metsästysseuroihin kotipaikkakunnillaan. Lapin ja Kainuun kunnissa asuvat asukkaat voivat metsästää valtion alueilla ilmaiseksi ja ulkopaikkakuntalaiset maksua vastaan. On tärkeää ja oikeudenmukaista, että kaikki kansalaiset voivat metsästää lupajärjestelmän puitteissa suomalaisten yhteisillä alueilla eli valtion metsissä myös siitä syystä, että lisääntyvät susilaumat

Valiokunnan lausunto MmVL 20/2021 vp

rajoittavat monilla alueilla kansalaisten metsästysmahdollisuuksia ja eräkulttuurin harjoittamista koirilla metsästämisen muodossa.

Lupametsästyksellä on positiivisia aluetaloudellisia vaikutuksia, ja metsästysluvista kerätyillä tuotoilla myös ylläpidetään kansallispuistojen infraa. Valiokuntaryhmämme katsovat, että turvallisuusseikkojen huomioiminen on erittäin tärkeää yhteensovittaessa kansallispuistossa retkeilyä ja metsästystä, mutta toteamme sen olevan täysin mahdollista, vaikkei metsästystä alueella kohtuuttomasti rajoiteta. Yhtenä vaihtoehtona on rajata lupametsästysaikaa suosituimpana ruska-aikana, mikäli sen katsotaan olevan tarpeellista. Metsästys kansallispuistossa ja sen lähialueilla pidentää sesonkiaikaa ja siten parantaa muun muassa alueen majoituspalveluiden käyttöastetta.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että ympäristövaliokunta ottaa päätöstä tehdessään huomioon eriävissä mielipiteessä esitetyt näkökohdat.

Helsinki 13.10.2021

Ritva Elomaa ps
Mikko Lundén ps
Jenna Simula ps
Janne Heikkinen kok
Arto Satonen kok
Peter Östman kd